

1. 25ης Μαρτίου 111– ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ – ☎ 210.50.27.990 – 210.50.20.990
2. 25ης Μαρτίου 74 – ΠΛ. ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ – ☎ 210.50.50.658 – 210.50.60.845
3. Γραβιάς 85 – ΚΗΠΟΥΠΟΛΗ – ☎ 210.50.51.557 – 210.50.56.296
4. Πρωτεσιλάου 63 – ΠΛ. ΙΛΙΟΥ – ☎ 210.26.32.505 – 210.26.32.507

Μάθημα : Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (Ανθρωπιστικές Σπουδές)

Καθηγητές : Σοφία Σέργη – Γιάννης Αποστολίδης

Τάξη : Γ' Λυκείου

Ημερομηνία : 05/01/2019

Όνοματεπώνυμο :

ΟΜΑΔΑ Α'

A1. Να δοθούν οι ορισμοί των παρακάτω εννοιών :

α) Λαϊκό Κόμμα , β) Σκωρίες , γ) εκδοτικό δικαίωμα

(μονάδες 15)

A2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

α) Στις εκλογές του Μαρτίου του 1912, το κόμμα το Βενιζέλου ανέδειξε 146 βουλευτές

β) Η μετανάστευση στις ΗΠΑ στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αι. εκτόνωσε τις κοινωνικές εντάσεις που δημιουργήσε στην Ελλάδα η σταφιδική κρίση.

γ) Οι ιδιώτες συμμετείχαν σε ποσοστό περίπου 30% στο κόστος κατασκευής του ελληνικού σιδηροδρόμου.

δ) Το Φεβρουάριο του 1910 διεξήχθησαν εκλογές από τις οποίες προήλθε αναθεωρητική βουλή.

ε) Με τη διχοτόμηση του χαρτονομίσματος το 1922 το αριστερό τμήμα ανταλλάχθηκε με ομολογίες του Δημοσίου.

(μονάδες 10)

B1. α) Ποιες κοινωνικές τάξεις και ομάδες απογοήτευσε η αποτυχία του προγράμματος Τρικούπη για ένα σύγχρονο κράτος και για ποιους λόγους; Μ. (13)

β) Να αναφερθείτε στην αφύπνιση του τουρκικού εθνικισμού κατά τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και στις μορφές καταπίεσης των Ελλήνων κατά τη διάρκεια του πρώτου διωγμού (1914). (12)

(μονάδες 25)

ΟΜΑΔΑ Β'

Θέμα Γ1 Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και τα στοιχεία των παρακάτω παραθεμάτων, να παρουσιάσετε το εξωελλαδικό ελληνικό κεφάλαιο και πιο συγκεκριμένα:

α) να αναφερθείτε στην επενδυτική συμπεριφορά των ομογενών από τη δεκαετία του 1870 και μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα (μονάδες 10).

β) να επισημάνετε το ρόλο τους ως προς τη διαχείριση του ζητήματος των τσιφλικιών της Θεσσαλίας (μονάδες 8).

γ) να αναφέρετε τους παράγοντες που επηρέασαν τις οικονομικές τους δραστηριότητες κατά της πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα (μονάδες 7).

Μονάδες 25

Κείμενο Α

«Ο Ζωγράφος, μεγαλέμπορος της Οδησού και χρηματιστής της Κωνσταντινούπολης, αγόρασε σε χαμηλή τιμή και συνένωσε σε τσιφλίκι 64.000 στρέμματα της Θεσσαλίας, επί των οποίων ζούσαν 400 οικογένειες αγροτών, έναντι του ποσού των 540.000 δραχμών. Οι σχέσεις του Ζωγράφου με τους καλλιεργητές υπέστησαν σοβαρές μεταβολές, λόγω της μετάβασης από το οθωμανικό καθεστώς στο ελληνικό, [γεγονός που] επιτρέπει να σχηματίσουμε μια σαφή εικόνα της χειροτέρευσης της ζωής των κολλήγων, αφού: α) ο χωρικός οφείλει ν' αναγνωρίσει εγγράφως, χωρίς επιφυλάξεις, την πλήρη και απόλυτη κυριότητα του Ζωγράφου επί

του συνόλου του κτήματος(περιλαμβανομένων και των κατοικιών και των μικρών λωρίδων που ανήκαν της καλλιεργητές), β)οφείλει να παράγει με μια ορισμένη αποδοτικότητα, κάτω της οποίας το συμβόλαιό του δεν ανανεώνεται, γ) σε περίπτωση θανάτου η οικογένεια του κολλήγου δεν μπορεί να συνεχίζει την εργασία του παρά μόνον έως την εκπνοή του συμβολαίου».

Κώστας Βεργόπουλος, Το Αγροτικό Ζήτημα στην Ελλάδα. Η κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας, γ' έκδοση, Εξάντας, 1975, σ. 124-125.

Κείμενο Β

Ο ποιητής Γεώργιος Σουρής για τους Έλληνες των παροικιών: «Ο μέλλον ιστορικός πολύ θέλει συλλογισθή επί αξιοσημειώτου ελληνικού φαινομένου, καθ' ό ακριβώς αφότου κατεστάλη εν Ελλάδι η ληστεία των ορέων ήρχισεν η ληστεία των πόλεων [...] Ο αυτός ιστορικός, εάν έχη ολίγας ανατομικάς γνώσεις, θα δηλώση επίσης ότι οι τελευταίοι ήσαν πλέον μακρόχειρες των πρώτων. Το φαινόμενον αυτό και τώρα δύνασθε να εξακριβώσητε, όσοι πλησιάζετε τον κ. Τσιγγρόν, [ενν. τον Ανδρέα Συγγρό] τον κ. Σγούταν, τον κ. Μελάν [...] Εάν έζη ο μακαρίτης Τάκος δεν θα ηδύνατο να εννοήση πως είναι δυνατόν από το Παρίσι ή από την Κωνσταντινούπολιν να ληστεύονται αι Αθήναι. Αλλ' οι πεπολιτισμένοι λησταί των πόλεων εξεμεταλλεύθησαν όλας τας νεωτέραςεφευρέσεις και όλους της θεσμούς και όλα τα άτομα, τον ατμόν, τον τηλεγράφων, την εφημερίδα, το σύνταγμα, την τράπεζαν, το χρηματιστήριο και όλα αυτά αποτελούσι δι' αυτόν τοιαύτην πανοπλίαν, ώστε ουχί από το χρηματιστήριο των Παρισίων δύνανται να ληστεύωσι τους εν τη Οδώ Αιόλου αθώως περπατούντας οικοκυραίους, αλλά και εις την Σελήνην αν κατορθώσουν να αναβούν θα ρίπτουν την απόχην των εις την τσέπην της, την οποίαν θ' αγκιστρώνουν [...] Αυτοί οι άνθρωποι εφεύρον φαίνεται είδος τι υγρού πυρός, εις το οποίον δεν αντέχουν τα τελειότερου συστήματος χρηματοκιβώτια Βερτχάιμ. Είχομεν επί Λαυρίου την συμμορίαν Τσιγγρού· έχομεν τώρα την συμμορίαν Σγούτα. Διωργανώθη τότε το παιχνίδι των μετοχών· διοργανούται τώρα το παιχνίδι των ομολογιών».

Κώστας Σαρδελής, Βλάσης Γαβριηλίδης, 1848-1920. Μεγάλος αναμορφωτής της ελληνικής δημοσιογραφίας και πνευματικός ηγέτης, Μορφωτικό Ίδρυμα της Ενώσεως Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών 2005, σ. 312-313.

Κείμενο Γ

«Οι παροικίες εξαφανίστηκαν με την κατάρρευση των πολυεθνικών αυτοκρατοριών της Αυστροουγγαρίας, των Οθωμανών και της Ρωσίας και με την αντικατάστασή της από εθνικά κράτη. Η ελληνική παρουσία στη

Ρωσία συνεχίστηκε ακόμη και μετά την εξαφάνιση των εμπορικών παροικιών, επειδή οι αγροτικοί οικισμοί συνέχισαν να υπάρχουν και εξαιτίας της άφιξης χιλιάδων Ποντίων προσφύγων από την Τουρκία. Αυτοί εγκαταστάθηκαν στην περιοχή του Καυκάσου για να ξεφύγουν από την εθνικιστική βία που γεννήθηκε με την κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την αντικατάστασή της από το νέο τουρκικό εθνικό κράτος. Οι Πόντιοι αρχικά επωφελήθηκαν από την επιθυμία της ηγεσίας της Σοβιετικής Ένωσης στη δεκαετία του 1920 να μην αντιμετωπίσει εχθρικά αλλά να κρατήσει μια συμβιβαστική στάση απέναντι στο εθνικό ζήτημα. Στη δεκαετία που ακολούθησε, όμως, επηρεάστηκαν σοβαρά από την πολιτική καταπίεση που εξαπλώθηκε σε ολόκληρη τη Σοβιετική Ένωση. Οι μόνες εμπορικές παροικίες που επιβίωσαν στη διάρκεια του Μεσοπολέμου ήταν η μικρή πλοιοκτητική κοινότητα στο Λονδίνο και η μεγάλη ελληνική παροικία στην Αίγυπτο».

Αλέξανδρος Κιτρορέφ, «Εμπορικές παροικίες και μετανάστες», στο Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα. 1922-1940, ο Μεσοπόλεμος, Βιβλιόραμα, 2002, τ. Β1, σ. 361-362.

ΘΕΜΑ Δ1 Βάσει των ιστορικών γνώσεων που διαθέτετε αλλά και των ιστορικών πηγών που ακολουθούν να αναφερθείτε στις βασικές αρχές που διείπαν την ιδεολογία των Αντιβενιζελικών κομμάτων, καθώς και αναλυτικότερα στις πολιτικές θέσεις των τριών σημαντικότερων απ' αυτά.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

«Χωρίς αληθινό πρόγραμμα ή όραμα για το μέλλον, ο Αντιβενιζελισμός συγκροτήθηκε ως βαθύτατα οπισθοδρομική και ρομαντική αντίδραση των συντηρητικών αστικών, μικροαστικών, εργατικών και αγροτικών στρωμάτων που απειλούσε άμεσα ο οικονομικός, κοινωνικός και πολιτικός εκσυγχρονισμός και για τα οποία ο 19ος αιώνας αντιπροσώπευε, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, μια ειδυλλιακή και χαμένη χρυσή εποχή. Η καθαρά πελατειακή του δομή και στρατηγική [...] ήσαν στοιχεία όχι μόνο παραδοσιακά, αλλά και τελείως προσαρμοσμένα στο ρόλο του Αντιβενιζελισμού ως φορέα για την έκφραση γενικά της λαϊκής δυσαρέσκειας και για την προάσπιση κάθε λογής κεκτημένων δικαιωμάτων».

Γιώργος Μαυρογορδάτος, 1915. Ο Εθνικός Διχασμός, Πατάκης, β' έκδοση, 2015, σ. 266

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

« [...] οι Ραλλικοί θεωρούσαν τα συνδικάτα και τους εργατικούς αγώνες δυσάρεστους νεοτερισμούς, σε σημείο που πρότειναν να κατοχυρωθεί συνταγματικά ότι τουλάχιστον οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν μπορούσαν να συνδικαλιστούν παρά μόνον με την (ανακλητή) άδεια της εκτελεστικής εξουσίας. Όταν το 1914 η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων απάντησε σε απεργία των σιδηροδρομικών με νόμο που επέτρεπε την επιστράτευσή τους, η κοινοβουλευτική ομάδα των Ραλλικών υποστήριξε το νομοσχέδιο, επισημαίνοντας ότι κατατέθηκε με καθυστέρηση».

Gunnar Hering, Τα Πολιτικά Κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936, Μ.Ι.Ε.Τ., 2006, τ. Β', σ. 822.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

«Θα ήταν άδικο να γίνει λόγος μόνο στην αγορά των 100.000 όπλων Mannlicher, των 36.000.000 φυσιγγίων τους, των ορεινών πυροβόλων και των αντιτορπιλικών τύπου «Θυέλλης». Η αποτίμηση των πεπραγμένων του Θεοτόκη στο στρατιωτικό τομέα καταδεικνύει την επίπονη, συνεχή και αδιάπτωτη προσπάθεια του πολιτικού από την υπεύθυνη θέση του πρωθυπουργού, υπουργού Στρατιωτικών και του προέδρου του Ταμείου Εθνικής Αμύνης για την ανασύνταξη των στρατιωτικών δυνάμεων της χώρας».

Στέλιος Περικλής Καράβης, Η Δημοσιονομική Πολιτική της κυβέρνησης Γ. Θεοτόκη και η πολεμική προπαρασκευή της Ελλάδας (1905-1909), μεταπτυχιακή εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Φιλοσοφική Σχολή, τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Θεσσαλονίκη, 2007, σ. 30

Καλή επιτυχία!